

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

תורה – דברים פרק לב'

- (ח) זָכַר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹת דָּר וְדָר שָׁאַל אֲבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ: (ח)
 זָכַר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹת דָּר וְדָר שָׁאַל אֲבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ: (ח) אַךְפֵּר יוֹמִין דָּמוֹ
 עֲלֵמָּא אִסְתַּבֵּל בְּשָׁנֵי דָר וְדָר שָׁאַל אֲבִיךָ וַיִּתְּנֵי לָךְ סְבִירָה וַיִּמְדוּן לָךְ:
 (ח) בְּהַנְחִל עֲלֵיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלַת עַמִּים לְמַסְפָּר בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (ח) בְּהַנְחִל עֲלֵיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלַת עַמִּים לְמַסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (ח) בְּאַחַסְנָא עֲלֵיךְ עַמְמֵיָא בְּפִרְשׁוֹתֵיהּ בְּנֵי אֲנָשָׁא קֳרִיִּים תְּחוּמֵי עַמְמֵיָא לְמַגְנִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 (ט) כִּי חָלַק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְלֵי נְחֻלְתּוֹ: (ט) כִּי חָלַק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְלֵי נְחֻלְתּוֹ:
 (ט) אֲרִי חוֹלְקָא דִּינֵי עַמְמָה יַעֲקֹב עַדב אַחַסְנִתָּה:
 (י) יְמִצְאָהוּ בְּאַרְצֵי מִדְבָּר וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמוֹן יִסְבְּבָנְהוּ יְבוֹנְנָהוּ יִצְרְנָהוּ כְּאִישׁוֹן
 עֵינָיו: (י) יְמִצְאָהוּ בְּאַרְצֵי מִדְבָּר וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמוֹן יִסְבְּבָנְהוּ יְבוֹנְנָהוּ יִצְרְנָהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו:
 (י) סְפִיק צַרְפְּיֵהוּ בְּאַרְעָא מִדְבְּרָא וּבֵית צַחוּנָא אַתְרֵהּ דִּי לִית מִיָּא אֲשֶׁרְנוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְשַׁכְנַתָּה אֲלַפְנוֹן
 פַּתְגָּמֵי אוּרֵיָתָא נְטַרְנוֹן כְּבַבְת עֵינֵיהוֹן:

רש"י

- (ז) זכור ימות עולם – מה עשה צראשונים
 שהכעיסו לפניו: זינו שנות דור ודור – דור
 אנוש שהאִיף עליהם מי אוקינום ודור המבול
 ששטפם. ד"ח לא נחתם לצדכס על שעבר
 זינו שנות דור ודור להכיר להבא איש זידו
 להיטיב לכס ולהנחיל לכס ימות המשיח
 והעולם הבא: שאל אביך – אלו הנביאים
 שנקראו אבות כמו שנאמר בחליוהו אבי אבי
 רכב ישראל: זקניך – אלו החכמים: ויאמרו
 לך – הראשונות:
 (ח) בהנחל עליון גוים – כשהנחיל הקב"ה
 למכעיסיו את חלק נחלתם הציפס ושטפם:
 בהפרידו בני אדם – כשהפיץ דור הפלגה
 היה זידו להעבירם מן העולם ולא עשה כן
 אלא יצב גבולות עמים קיימים ולא אדם:
 למספר בני ישראל – בשביל מספר בני
 ישראל שעתידין ללכת מבני שם ולמספר
 שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים
 הציב גבולות עמים שבעים לשון:
 (ט) כי חלק ה' עמו – למה כל זאת לפי
 שהיה חלקו כבזב בנייהם ועתיד ללכת ומי
 הוא חלקו עמו ומי הוא עמו יעקב חבל
 נחלתו והוא השלישי בצבות המשולש בג'.
- זכויות זכות אבי אבות וזכות אבות וזכותו הרי
 ג' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים. והוא
 וזינו היו לו לנחלה ולא ישמעאל בן אברהם
 ולא עשו בנו של יצחק:
 (י) ימצאוהו בארץ מדבר – אותם מצא לו
 נאמנים בארץ המדבר שקבלו עליהם תורתו
 ומלכותו ועולו מה שלא עשו ישמעאל ויוצאי
 הר שעיר שנאמר וזרח משעיר לנו הופיע
 מהר פארן: וצחוהו ילל ישמן – ארץ איה
 ושממה מקום יללת תנינים וצנות יענה אף
 שם נמשכו אחר האמונה ולא אמרו למשה
 היאך נלך למדברות מקום איה ושממה כענין
 שנאמר לכתך אחרי צמדבר: יסבצנהו – שם
 סבצם והקיפם צעננים וסבצם צדגלים
 לארבע רוחות וסבצו בתחתית ההר שכפרו
 עליהם כגיגית: יבוננהו – שם בתורה ובינה:
 יצרנהו – מנחש שרף ועקרצ ומן העובדי
 כוכבים: כאישון עינו – הוא השחור שבעין
 שהמאור יולא הימנו. ואונקלוס תרגם
 ימצאוהו. וספיקוהו כל צרכו צמדבר כמו ומצא
 להם. לא ימצא לנו ההר: יסבצנהו – אשירנון
 סחור סחור לשכינתיה אהל מועד באמצע וד'
 גדלים לך רוחות:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

נביא – שמואל ב' פרק כב' ז'-י'

- (ז) **בַּצַּד לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל אֱלֹהֵי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהִיכָלוֹ קוֹלִי וְשִׁוְעָתִי בְּאָזְנוֹ:** (ז) אמר דוד כד עקא לי אנא מצלי קדם יי וקדם אלהי אנא מתחנן ומקבל מהיכליה עלותי ובעותי קדמוהי מתעבדא:
- (ח) **וַתִּגַּעַשׁ {וַיִּתְגַּעַשׁ} וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ וַיִּתְגַּעְשׂוּ כִּי חָרָה לֹא:** (ח) ואתרגישת ארעא שכלולי שמיא זעו ואתרכינו ארי תקף רוגזיה:
- (ט) **עָלָה עֵשָׂן בְּאָפוֹ וְאֵשׁ מִפִּי תֹאכַל גְּחָלִים בְּעָרוֹ מִמְּנוֹ:** (ט) סליק זדוני דפרעה דשיעא כתננא קדמוהי בכך שלח רוגזיה כאשא בערא דמן קדמוהי משיצאה מזופיתיה כגומרין דנור דלקא מימריה:
- (י) **וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וְעָרְפֶּל תַּחַת רַגְלָיו:** (י) וארכין שמיא ואתגלי יקריה וענן אמיטתא כבש קדמוהי:

רש"י

- (ז) **בצד לי אקרא יהוה** – וישמע וגו' – כך דרך לשון הווה, מדבר לשון עבר ולשון עתיד בפעם אחת:
- (ח) **ויתגעש ויתרעש** – לא על נסים שאירעוהו נאמר, אלא על נסים שנעשו לישראל, וראש המקרא מחובר על סופו. כי חרה לו – כי משמש כאן בלשון 'כאשר', וכן פתרונו, וכשחרה לו מפני מכעיסיו, נתגעשה
- ונתרעשה הארץ, ומוסדות השמים רגזו ורעשו:
- (ט) **עלה עשן באפו** – כן דרך הכוונה, יורא עשן מנחיריו, וכן (תהלים יח ט): **עלה עשן באפו**. וזהו כל לשון חרון אף, שהאף נוחר ומעלה הבזל. **ואש מפיו תאכל** – מגזרת דבר פיו, תאכל אש כרשעים:
- (י) **ויט שמים וירדו** – להנמס מאויביו, ממזכרים ומפרעה:

כתובים – תהילים פרק מו' ז'-י'

- (ז) **הֲמוֹ גוֹיִם מִטּוֹ מַמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תְּמוּגָה אָרֶץ:** (ז) במתן אוריתא לעמיה אתרגשו עמיא אזדעזעו מלכותא כד ארים קליה וכד יהב אוריתא לעמיה אתמוגגו יתבי ארעא:
- (ח) **יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשָּׁגֵב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סָלָה:** (ח) ממירא דיי צבאות בסעדנא תקוף לנא אלהא דיעקב לעלמין:
- (ט) **לָכֵן חָזוּ מַפְעָלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁם שֵׁמוֹת בְּאָרֶץ:** (ט) אזילון חמון עובדיא דיי דשוי צדין ברשעי ארעא:
- (י) **מִשְׁפֵּיִת מַלְחָמוֹת עַד קֵצָה הָאָרֶץ קִשְׁת יִשְׁבֵּר וְקִצֵּץ חֲנִיַּת עֲגָלוֹת יִשְׁרָף בְּאֵשׁ:** (י) יבטל קרבא עד סיפי ארעא קשתא יתבר ויתרע מורניתא תריסא עגילין יוקיד בנורא:

רש"י

- (ז) **המו גוים** – לשון הומה. תמוג – תמס, כן פתר מנחם (שמות טו) נמוגו כל יושבי כנען, וכן למוג לב (יחזקאל כא), אבל דונס פתר
- אוחס לשון הנעה וכן (שמואל א י"ד) ההמון נמוג וילך והלום וכן כלס:
- (ט) **אשר שם שמות** – אשר שם ארצות הגוים שממה:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

יסקף זכא – רכזי מלחמות:

(י) משצית מלחמות – מעלינו עד קלה הארץ
שכל ארצו' הגוים יהיו עמנו בשלום. עגלות

משנה – מועד קטן פרק א'

(א) משקין בית השלחין במועד ובשביעית, בין מועין שיצא בתחלה, בין מועין שלא יצא בתחלה. אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון. ואין עושין עוגיות לגפנים:

בין השלחין בין שדה בית הצעל. וזית השלחין, משום מועד כלבד קט לה: שיאל בתחלה – שיאל עכשו מתחלה. ואין חוששין האיל והדש הוא שמא יפלו גדותיו ואתי לתקן במועד ואיכא טרחא: שלא יאל בתחלה – שהוא יסן: אבל לא ממי גשמים – גזירה משום מי קילון. קילון הם מים של בור עמוק ובו מי גשמים מכונסים, דזיה איכא טרחא יתירה ללות: עוגיות – חריצים שעושים בעיקרי הזיתים ובעיקרי הגפנים כדי שימלאו מים:

רע"ב – (א) בית השלחין – ארץ עיפה ולמאה למים. תרגום עיף ויגע, משלהי ולאי: משקין במועד – דדבר האבד מותר במועד ושדה בית השלחין משעה שמתחיל להשקותה אם אינו משקה אותה תדיר מיד נאבד, כדתנן בסוף מתניתין וגו', א, זרעים שלא שחו לפני המועד לא יסקם במועד, ללא פסדי, אבל שחו לפני המועד יסקם במועד. ודוקא שדה לבן של תבואה שהיא שלחין משקין במועד, אבל שדה שלחין של אילן לא שרי במועד, ללא פסדי. ובשביעית שרי להשקות בין שדה

(ב) רבי אלעזר בן עזריה אומר, אין עושין את האמה בתחלה במועד ובשביעית, וחכמים אומרים, עושין את האמה בתחלה בשביעית, ומתקנין את המקלקלות במועד. ומתקנין את קלקולי המים שברשות הרבים וחוטטין אותן. ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקואות המים, ועושין כל צרכי הרבים, ומצינין את הקברות, ויוצאין (אף) על הכלאים:

גומות לשתות מהן: וחוטטין – מנקין ומנקרין ומולאין מתוכן לרורות וקסמין ועפרורית שנפל בהן: ומצינין – עושין ליונין על הקברות. והוא סימן להולכי דרכים שלא יעברו במקום טומאה: ויוצאין – שוחי בית דין במועד לעיין השדות שנזרעו כלאים, לעקור אותם. לפי שנוטלין שכר על כך מתרומת הלשכה, ובימי המועד נשכרים בזול, מפני שהן בטלים:

רע"ב – (ב) האמה – חריצים שעושים בקרקע שבהן המים הולכים סביב השדה ומשדה לשדה, קרויין אמה, לפי שהן רוחב אמה ברום אמה: בתחלה – אם לא היתה מעולם אין עושין אותה בתחלה במועד, משום טרחא: ובשביעית – מפני שנראה כחופר בקרקע בשביעית: ומתקנים את המקולקות – אם נפל לתוכה עפר ואינה מקלחה, מתקנים אותה, אבל אין עושים אותה בתחלה במועד. והלכה כחכמים: ומתקנים קלקולי המים – מים המכונסים

(ג) רבי אלעזר בן יעקב אומר, מושכים את המים מאילן לאילן, ובלבד שלא ישקה את כל השדה. זרעים שלא שחו לפני המועד, לא ישקם במועד. וחכמים מתירין בזה ובזה:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

ואפילו שדה הבעל, למשום הרווחה שרו חכמים. והלכה כר' אליעזר בן יעקב, דסתם מתניתין משקין בית השלחיים ללעיל כוותיה. ומיהו שדה לחה שהקרקע שלה כמו טיט מותר להשקותה צמועד אפילו לרבי אליעזר בן יעקב, לכזרעים ששחו לפני המועד דמו:

(ד) צָדִין אֵת הָאִישׁוֹת וְאֵת הָעֶבְבָרִים מִשְׁדֵּה הָאֵילָן וּמִשְׁדֵּה הַלָּבֶן, (שְׁלֹא) כְּדָרְבּוֹ, בַּמוֹעֵד וּבְשִׁבְעֵיתָ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, מִשְׁדֵּה הָאֵילָן כְּדָרְבּוֹ, וּמִשְׁדֵּה הַלָּבֶן שְׁלֹא כְּדָרְבּוֹ. וּמְקָרִין אֵת הַפְּרָצָה בַּמוֹעֵד, וּבְשִׁבְעֵיתָ בּוֹנֶה כְּדָרְבּוֹ:

אבל לא על ידי חפירה. והלכה כחכמים. ובשדה לבן הסמוכה לשדה אילן, חופר כדרכו, שמא ילאו משדה לן ויחריבו האילנות: ומקריין את הפרצה – מסדרין את האזנים זו על זו כדרך בנין, ואינו טח בטיט. ובפיראה של גינה מיירי. אבל כותל חצר שפול, בונה כדרכו, מפני הגנבים:

(ה) רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר, רוֹאִין אֵת הַנְּגָעִים בְּתַחֲלָה לְהַקְלֵ, אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לֹא לְהַקְלֵ וְלֹא לְהַחְמִיר. וְעוֹד אוֹמֵר רַבִּי מְאִיר, מְלַקֵּט אֲדָם עֵצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ, מִפְּנֵי שִׁשְׁמֻחָה הִיא לוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֲבָל הִיא לוֹ. לֹא יַעֲוֶרֶר אֲדָם עַל מֵתוֹ וְלֹא יִסְפִּידֶנּוּ קֶדָם לְרַגְלֵ שְׁלֹשִׁים יוֹם:

יערער על מתו – לא יביא ספדן לערער על מתו שמת זה ימים רבים, לחזור על קרובי המת כדרך שחוזר הספדן שנועק ואומר בואו בכו עמי כל מרי לב, ומי שלבו דוה עליו הולך ומספיד על קרובו: ולא יספידנו – לא יסבור ספדן על מתו שמת לו באותה שעה: קודם לרגל ל' יום – תמיד – לאמרי טעמא בגמרא, שדרך בני אדם לכנוס מעות לאורך הרגל קודם לרגל שלשים יום ממי שמע שדורשים צהלכות הרגל, ושמא יתן המעות שנים לאורך הרגל לספדן, וימנע משמחת הרגל. ואית לאמרי, שאין המת משתכח מן הלבו חלח לאחר שלשים יום אחר הספדו:

(ו) אֵין חוֹפְרִין בּוֹבִין וְקַבְרוֹת בַּמוֹעֵד, אֲבָל מְחַנְכִּים אֵת הַבּוֹבִין בַּמוֹעֵד. וְעוֹשִׁין נְבִרְכָת בַּמוֹעֵד, וְאָרוֹן עִם הַמֵּת בְּחֶצֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, אֲלֵא אִם בֵּן יֵשׁ עִמּוֹ נְסָרִים:

רע"ב – (ג) מוֹשְׁכִים אֵת הַמַּיִם – שְׁתַּחַת אֵילָן זֶה, לְאֵילָן אַחֵר, לְיַכַּח טַרְחָא. אֲבָל לֹא יִשְׁקֶה כֹּל הַשְּׂדֵה. וּבַשְּׂדֵה בֵּית הַבַּעַל אֵיירִי, לֹלֵךְ פַּסְדִּי, שְׁמִי גַשְׁמִים מִסְפִּיקִין לוֹ, חֹלֵךְ כְּשִׁמְשָׁקִין אוֹתוֹ הוּא הַרוּחָה טַפִּי: שְׁלֹא שְׁחוּ – לֹלֵךְ פַּסְדִּי: בִּזָּה וּבִזָּה – אֵפִילוֹ לֹא שְׁחוּ

רע"ב – (ד) הַאִישׁוֹת – תַּנְשֵׁמַת. וְהִיא בְרִיָּה שְׁאִין לָהּ עֵינַיִם. וּמִפְסַדַת אֵת הַשְּׂדוֹת: וּבַשְּׂדֵה הַלָּבֶן – שְׁחורֶשֶׁן וְזוֹרְעִין אוֹתוֹ לְתַבּוּאָה וְאֵין בּוֹ אֵילָנוֹת: בַּשְּׂדֵה הָאֵילָן כְּדָרְבּוֹ – דִּמְפַסְדִּי טַפִּי, וְלִהְפַסֵּד מִרֹבֵה חֶשֶׁן. לְפִיכָךְ חוֹפֵר גּוֹמָא כְּדָרְבּוֹ וְתוֹלֵה בָּהּ מַעוֹדָה: שְׁלֹא כְּדָרְבּוֹ – נוֹעֵץ שְׁפוֹד בְּקַרְקַע בְּחוּזָק וּמִנְעֻנְעֵ אֵילָךְ וְאֵילָךְ וּמוֹיָא, וְנִמְלֵאֵת גּוֹמָא נַעֲשִׂית מֵאֵילֵיהּ.

רע"ב – (ה) רוֹאִין אֵת הַנְּגָעִים בַּמוֹעֵד לְהַקְלֵ – שְׁאִם טַהוֹר הוּא, אוֹמֵר לוֹ הַכֵּהן טַהוֹר אַתָּה, שְׁשִׁמְחָה הִיא לוֹ: אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר – שְׁאִם טַמֵּא הוּא, יִשְׁתַּחֲוֶה, וְלֹא יִטְמַאנוּ וְיִרְחִיבּוּ לְאֵת חוּץ לְמַחְנֶה: לֹא לְהַקְלֵ וְלֹא לְהַחְמִיר – מִתּוֹךְ שְׁנִזְקָה לְרֵאוֹתוֹ אִם הוּא טַהוֹר כְּדִי לְהַקְלֵ עֲלָיו, הוּא נִזְקָה לְהַחְמִיר שְׁאִם הוּא טַמֵּא כְּרִיד לּוֹמֵר לוֹ טַמֵּא אַתָּה, כְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא יג) לְטַהֲרוּ אוֹ לְטַמְאוּ, שְׁאִין כֵּהן רִשְׁאֵי לְשַׁחֲוֶה, וּמוֹטֵב לוֹ שְׁלֹא יִרְאֶהוּ הַכֵּהן כֻּלָּ: מְלַקֵּט אֲדָם עֵצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ – בַּמוֹעֵד, כְּדִי לְקַבֵּרם בְּמִקּוֹם הַגּוֹן: שְׁשִׁמְחָה הִיא לוֹ – כְּשִׁרְוָאֵה אוֹתָם וְשִׁקּוּבָרָן בְּקַבְרֵי אֲבוֹתָיו. וְאֵין הַלְכָה כֵּר מֵאִיר בְּשַׁחֲוֶה: לֹא

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

הגסרים ולעשות לו ארון. אבל בחזר א' ולא שנו אלא באלה שאינו מפורסם, אבל אדם מפורסם עושין לו ארון ואפילו צוק. ולדין שאנו מתי מספר, כל אדם הוא מפורסם: רבי יהודה אוסר – להציא עמים לעשות נסרים בתחלה לזרד הארון אלא אם כן מונסרות קודם יום טוב. ואין הלכה כר' יהודה:

(ו) אין נושאין נשים במועד, לא בתולות, ולא אלמנות, ולא מיבמין, מפני ששמחה היא לו. אבל מחזיר הוא את גרושתו. ועושה אשה תבשיטיה במועד. רבי יהודה אומר, לא תסוד מפני שגודל הוא לה:

כחול בעיניה, ולהשוות שער ראשה שלא יתפזר, ומעצרת לבד אדם על פניה, ומעצרת סכין על פני מטה, וכן כלי כיוצא בזה: שניווול הוא לה – לער הוא לה – ואין הלכה כר' יהודה:

(ח) ההדיוט תופר בדרבו, והאמן מכליב. ומסרגין את המטות. רבי יוסי אומר, (אף) מימתחין:

שאינו שוין זו כנגד זו, אלא אחת למעלה ואחת למטה: ומסרגין את המטות – אורגין אותן בחבלים שתי וערב: ממתחין – אם היא ארוג זה ימים רבים ורפו החבלים, ממתחין. אבל לא מסרגין. ואין הלכה כר' יוסי:

(ט) מעמידין תנור וכירים (ורחים) במועד. רבי יהודה אומר, אין מכבשין את הורחים בתחלה:

מנקרין ומכין צפטיש על הרחים כשהן חלקים יותר מדאי ואין טוחנות יפה. ואין הלכה כר' יהודה:

(י) עושין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט, אבל לא מעשה אמן. שפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד וברגל, אבל לא במחלצים. הצייר והצנור והקורה והמנעול והמפתח שנשפרו, מתקנן במועד, ובלבד שלא יבון מלאכתו במועד, וכל פבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד, כובשין:

פסידא. שפין, טחין: מעגילה – עץ עגול שבו מחליקין הגגות: במחלצים – כלי אומנות של ברזל רחבה כעין כף ולה בית יד: האיר – רגל הדלת הסובבת בתוך חור האסקופה התחתונה של פתח: כינור – החור

רע"ב – (ו) אין חופרין כוכין וקצרות במועד – להקצר בו מת שימות לאחר המועד. כוכין, במערה שתחת הקרקע. וקצרות, צננין: אבל מחנכין – שאם היה ארוך, מקצרו. ואם היה קצר, מאריך ומרחיב בו: נכרת – של כובסין, מקום מתוקן לכבס בו הבגדים, ולית ציה טרחא כולי האי: וארון עם המת בחזר – שמת שם, מותר לכסר

רע"ב – (ז) מפני ששמחה היא לו – ואין מערבים שמחה אחרת בשמחת הרגל, דכתיב (דברים טז) ושמחת בחגך, בחגך ולא באשתך: אבל מחזיר הוא את גרושתו – דאינה שמחה כל כך אלא באשה חדשה שלא היתה לו עולם: ועושה אשה תבשיטיה – כגון לתת

רע"ב – (ח) ההדיוט תופר כדרכו – הדיוט מקרי כל שאינו יודע לכיין שפה לבגד שמהא שיה ומכוונת בו, אלא מעקס לכאן ולכאן ועושהו רחב במקום זה וקצר במקום אחר: מכליב – עושה תפירות כעין שני הכלב,

רע"ב – (ט) מעמידין – צננין ומושיצין ומתקנים תנור שאריך לו במועד. ולפי שתורים שלהם מיטלטלין היו ממקום למקום להכי תני מעמידין: אין מכבשין –

רע"ב – (י) ולמרפסת – הילוך שלפני עליה שבני העליה הולכין בו ויורדים דרך סולם לאחר: ושפין את הסדקין – גגות שאינן משופעין טוחנין אותן צטיט. וכשיש סדקים בטחיית הטיט הדלף יורד צבית ואיכא

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

שצאסקופה: והקורה – קורת הבית ממס, את זאת: כצפים – כגון לגים וירקות וכיוצא
 שנסברה אפילו קודם יום טוב: ובלבד שלא בהן שכובצין במלח וחומץ: שיכול לאכלן
 יכוין מלכתו צמועד – שלא יאמר אמתין צמועד – שיהו נכצין מהר וראויין לאכול
 עד הצמועד שאין לי מלאכה אחרת ואעשה מיד:

גמרא – מועד קטן דף ו' ע"ב

צדין את האישות: מאי אישות אמר רב יהודה בריה שאין לה עינים אמר
 רבא בר ישמעאל ואיתימא רב יימר בר שלמיא מאי קרא כמו שבלול תמס
 יהלך נפל אשת בל חזו שמש תנו רבנן צדין את האישות ואת העכברים
 משדה הלבן ומשדה האילן כדרכו ומחריבין חורי נמלים כיצד מחריבין רבן
 שמעון בן גמליאל אומר מביא עפר מחור זה ונותן לתוך חור זה והן חונקין
 זה את זה אמר רב יימר בר שלמיא משמיה דאביי והוא דקאי בתרי עברי
 נהרא והוא דליכא גשרא והוא דליכא גמלא והוא דליכא מצרא עד כמה
 עד פרסה: רבי יהודה אומר משדה האילן כדרכו ומשדה הלבן שלא
 כדרכו: תנו רבנן כיצד כדרכו חופר גומא ותולה בה מצודה כיצד שלא
 כדרכו נועץ שפוד ומכה בקורדום ומרדה האדמה מתחתיה תניא (רבי
 שמעון בן אלעזר) [ר"א ב"י] אומר כשאמרו משדה לבן שלא כדרכו לא
 אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר אבל בשדה לבן הסמוכה לשדה
 האילן אפילו כדרכו שמא יצאו משדה הלבן ויחריבו את האילנות:

רש"י על הגמרא

בריה שאין לה עינים – וחופר בקרקע: מאי קרא – לאישות בריה שאין לה עינים: דכתיב
 כמו שבלול תמס יהלך – שבלול שקורין ליו"ן, תמס יהלך כלומר כשיוצא חוץ
 מנחתיקו רירות נופלות ממנו, עד שהוא נימוח ומת, תמס כמו ונמס: נפל אשת בל
 חזו שמש – כלומר כך אישות נופלות פתאום לארץ ומתים, ללא חזו: וחונקין זו את זו –
 מפני שמריחין את העפר, ואין מכירין באותו עפר: והוא דקאי בתרי עברי נהרא – דכיון
 דליכא הפסק מים בין הגני תרתי חורי נמלים אין מכירים הגני בעפר להני: גישרא – גשר:
 גמלא – שאין לו גשר אלף מנסר אחד: ומלא – עדיין קטן מגמלא, אין יכול להלך
 עליו אלף כשקושרים חבל אחד משני עברי הגהר צפתי יתדות, ואוחזין בו, והולכין על
 אותו גשר כר, אבל אי איכא חד מהן מכירין הגני בחורי להני: עד כמה – מרוחקין הגני
 תרי חורי נמלים, דכי איכא נהרא ביניהו וליכא גישרא, לאין מכירין הגני בחורי להני:
 עד פרסה – אי ליכא פרסה ביניהו, אף על גב דליכא נהרא וליכא מעבר מכירין הגני
 בחורי להני: נועץ שפוד – צמועד שיהו מלאין, ומרדה האדמה, וממעך אותן:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

זוהר – וילך דף רפא' ע"א

אמר רבי יהודה, ובוזי יקלו, מאן דלא ידע לאוקיר למאריה, ולא אתבוןן באמו, דתנינן גדול העונה אמן יותר מן המברך. והא אוקימנא קמיה דרבי שמעון, דאמו, משיך ברכאן ממבועא למלכא, וממלכא למטרוניתא (דא כנסת ישראל). ובאתוון גליפין דרבי אלעזר, מאל"ף למ"ם, וממ"ם לגו"ן. כיון דמטו ברכאן לגו, מתמן נגדין (דף רפ"ה ע"ב) ונפקין ברכאן לעלאי ותתאי, ומתפשטי בכלא. וקלא נפיק אתשקיו משקיותא דברכו, דאפיק פלגיא עבדא דמלכא קדישא:

וכד ישראל לתתא, משמרין לאתבא אמן, לכוונא לפייהו כמה דאצטרין, כמה פתחין דברכאן פתיחן ליה לעילא, כמה טבאן משתכחין בכלהו עלמין, כמה חדו בכלא. מאי אגר להו לישראל דגרמין האי. אגר להו בעלמא דין, ובעלמא דאתי. בעלמא דין בשעתא דעאקין להו (לישראל), ומצלן צלותא קמי מאריהון, קלא מכרזא בכלהו עלמין, (ישעיה כו) פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים, אלא אמונים. פתחו שערים, כמה דישראל פתחין להו תרעין דברכאן, כה השתא פתחו שערים, ותתקבל צלותהון מאינון דעאקין להו:

האי בעלמא דין, בעלמא דאתי מאי אגרייהו. דכד יפוק בר נש מהאי עלמא, דהוה שומר לאתבא אמן. מאי שומר. כלומר, נטיר ההיא ברכא דאמר ההוא דמברך, ומחכה ליה לאתבא אמן, כמה דאצטרין. נשמתייה סלקא ומכרזי קמיה, פתחו שערים קמיה, כמה דאיהו הוה פתח תרעין כל יומא, כד הוה שומר אמונים:

אמר רבי יוסי אמר רבי יהודה, מאי אמן. אמר רבי אבא, הא אוקמוהו כלא, אמן אקרי מבועא דהוה נחלא דנגיד, אמן אקרי, דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצל אמון, אל תקרי אמון, אלא אמן. קיומא דכלהו ההוא נחלא (ס"א טלא) דנגיד ונפיק, אמן אקרי. דתניא, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם, עולם דלעילא, עולם דלתתא. אוף הכא אמן ואמן, אמן דלעילא, אמן דלתתא. אמן קיומא דכלהו, והא אוקימנא אמן באינון אתוון:

הלכה – הרמב"ם הלכות ברכות פרק ו'

(יז) נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום ואינו צריך ליטול את ידיו לכל אכילה ואכילה והוא שלא יסיח דעתו מהן אבל אם הסיח דעתו מהן צריך ליטול ידיו בכל עת שצריך נטילה:

חק לישראל – פרשת האזינו יום ב'

(יח) אדם את ידיו במפה ואוכל בהן פת או דבר שטיבולו במשקה אע"פ שלא נטל ידיו המאכיל לאחרים אינו צריך נטילת ידים והאוכל צריך נטילת ידים אע"פ שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל והוא הדין לאוכל במגריפה שצריך נטילת ידים:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גד גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רוזל, צדיקה בת שרה ז"ל.